

נולדה בחמילניק, פולין
 ב – 10.9.1909
 נפטרה ב – 19.6.1986
 היתה נשואה לעזריאל
 אם למאירה (אביב) וחנה (אשכר)

נולדה למשפחה חרדית בעיירה של יהודים עמלים, עובדי כפיים ומשמשים בקודש. כבר בגיל צעיר הצטרפה רחל לתנועת השומר-הצעיר, למרות התנגדות הוריה, ואף משכה עימה את אחיה. כאשר נפטר האב, סיעה רחל לאימה בכך שהפכה, למעשה, לאמא-לכל-דבר ודאגה לעול הבית. השתתפה בפעילויות כמו מחנה שומרי, ובשלב מאוחר יותר אף יצאה בסתר להכשרה, מעשה שאילץ אותה להיאבק עם האם. רחל לא ויתרה, עלתה לארץ, למדה במשק הפועלות של חנה מיזל חקלאות, ועם תום לימודיה מצאה פרנסתה בעבודה במטבח הפועלים בת"א.

כאשר הגיע לארץ עזריאל, חברה מהתנועה, הצטרפה רחל לרמת-יוחנן, וביולי 1940 עברה לבית-אלפא, עם אנשי פלנטי, בטרנספר הידוע. עוד לפני כן, בשנת 1938, הספיקה לבקר בפולין, בבית הוריה, ודאגה לעליית אחיה הצעירים לארץ – בכך, יש להניח, הצילה את חייהם. לאחר המלחמה הגיע לארץ אחיה הצעיר, אך הוא נפל בקרב על הגנת נגבה במלחמת העצמאות, כמפקד הקיבוץ. בשנותיה בקיבוץ עבדה רחל במטעים, במטבח, במחסן הבגדים ובקב-קור.

עם השנים, עזבו שתי הבנות את הקיבוץ, עזריאל נפטר ורחל התקשתה לעמוד בודדה בתלאות החיים. לאחר מותה, מצאו בני המשפחה בדירתה מכתב פרידה ובו כתבה, בין היתר: "תמיד הייתי גאה במשפחתי. דבר אחד שמעסיק אותי – שאתם תחיו בשלום. דעו לברר דברים ברוח טובה".

חנה, הבת: "בבחינת הבגרות בכתיבת חיבור, הנושא היה: 'דמות מיוחדת המשמשת נושא להערצה ואהבה' – בחרתי לכתוב על אמא, באופן הטבעי ביותר. אמא היתה צוק-הבטחון של ילדותנו. נסיעה עם ההורים לחופש לכמה ימים, והבילוי במחיצתם יום ולילה, היתה אושר גדול. הפרידה מאמא ליד בית-הילדים היתה תמיד מלווה במשבר: אני בכיתי מתחת לשמיכה ואמא בכתה בחוץ. אנחנו האמנו בה, כיבדנו אותה וסמכנו עליה. אמא היתה מנהיגת המשפחה הקטנה שלנו. היית נעימה, נמרצת ופעלתנית, חרוצה וזריזה, לא ידעת גבול ברצונך לתרום".

האח מנחם נזכר כי בהיותו בן שמונה הופיעה רחל ב"חדר" בו למד, לקחה אותו והעבירה אותו לבית-ספר כללי. רחל ליוותה אותו כל השנים והשתדלה להקנות לו השכלה כללית. וכן דאגה לשתפו בטיול של ביה"ס או ב"מושבת-קיץ" של השומר-הצעיר. כעבור זמן חמקה רחל בסתר להכשרת התנועה. האם פנתה לרבי ידוע כדי שייסע להחזיר את הבת הביתה. הרבי הפתיע בכך שאמר: הרי היא נוסעת לארץ-ישראל, לארץ הקודש!?

יחיאל קדמי: "שורש יחס ההוקרה אל רחל נעוצים בדביקותה השקטה והעקבית מאוד לעקרונות הקיבוץ. לא דיברה גבוהה גבוהה, אך תמיד נהגה לפי מצפונה והשקפת עולמה. רחל נאחזה באופן עיקש בכל עבודה נחוצה והיתה מוכנה להיענות לכל קריאה להתנדבות. היתה מן הענווים, שמעולם לא הפעילו מרפקים. רק למעטים גילתה את צפוני-ליבה, ובעת מצוקה ידעה להתעלות".